

Direktoratet for
internasjonalisering
og kvalitetsutvikling
i høyere utdanning

Norske gradsstudenter i utlandet Utbetalinger til skolepenger

Notatserie
Nr. 1 | 2019

Utgiver: Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku)
Dato: Juni 2019
Ansvarlig redaktør: Ragnhild Tungesvik
Utarbeidet av: Dag Stenvoll
ISSN: 2535-5961
ISBN: 978-82-93017-85-1

Arbeidsnotatet kan lastes ned fra diku.no

Forord

I 2016 ga SIU (nå Diku) ut rapporten *Til hvilken pris? Om norske gradsstudenter i utlandet*. Den viste at Lånekassens samlede utbetalinger til skolepenger i utlandet hadde økt kraftig i de fem årene fram til 2013/14. Økningen skyldtes både at det ble flere norske gradsstudenter i utlandet som betalte skolepenger og at den årlige summen per student steg.

I dette arbeidsnotatet oppdateres de viktigste figurene og tabellene med tall til og med studieåret 2017/18. Notatet viser at økningen i utbetalinger til skolepenger har fortsatt, noe som befester denne rettighetsbaserte ordningen som et viktig virkemiddel for internasjonalisering av norsk høyere utdanning.

Takk til Tom Halfdan Tobiassen og Ingrid Våge i Lånekassen, for konstruktive kommentarer på et utkast til dette notatet.

Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku) skal bidra til å styrke kvaliteten i norsk utdanning. Vi fremmer utvikling og nyskaping, internasjonalt samarbeid og digitale læringsformer.

Gjennom utredning, analyse og rådgivning skal Diku bidra til å utvide og styrke kunnskapsgrunnlaget for kvalitetsutvikling. Formålet er å gi myndigheter og utdanningssektoren bedre forutsetninger for utforming av politikk, tiltak og strategier.

Innhold

1	Sammendrag.....	5
2	Abstract.....	6
3	Mer penger til gradsutdanning i utlandet.....	7
3.1	Hva er en gradsstudent?	7
3.2	Støtte til skolepenger i land utenfor Norden.....	7
4	Gradsmobilitet og skolepenger.....	9
4.1	Økning i skolepenger.....	9
4.2	Hvor mange av gradsstudentene betaler skolepenger?	10
4.3	Lån og stipend	10
4.4	Svingninger i antall studenter	11
4.5	De viktigste studielandene	12
4.6	Landene på skolepengetoppen.....	13
4.7	De utenlandske institusjonene som mottar mest skolepenger...	14
5	Storbritannia og USA	16
5.1	Storbritannia	16
5.2	USA	17
I	Tabellvedlegg	

1 Sammendrag

Lånekassens samlede utbetalinger i form av lån og stipend til skolepenger for gradsstudier i utlandet gikk fra 658 millioner kroner i 2008/09 til 1 419 millioner kroner i 2017/18.¹ Det betyr en økning 112 prosent. Veksten i utbetalte skolepenger skyldes kombinasjonen av tre forhold:

- Det ble flere utreisende gradsstudenter.
- Andelen som betaler skolepenger økte.
- Gjennomsnittlig årlig utbetaling per student steg.

Fra 2004/05 ble Lånekassens støtteordninger lagt om. Kostnadsrammen ble utvidet, mindre andel gitt som stipend og større andel som lån. Fra 2017/18 ble det også innført et såkalt toplån på inntil 100 000 kroner for dekning av skolepenger. Studentene bærer som følge av disse omleggingene en større del av kostnadene ved sine utenlandsstudier enn tidligere.

Samtidig er mulighetene for å få statlig finansiering til å studere i utlandet bedre enn noensinne. Mer lån fra Lånekassen kan dessuten ha ført til mindre lån fra andre kilder, eksempelvis fra foreldre eller private banker.

Geografisk og faglig er det to hovedtyper norske gradsstudenter som betaler skolepenger:

- De som studerer i engelskspråklige land (alle fag)
- De som studerer i sentraleuropeiske land (medisin, odontologi og veterinærmedisin)

Flertallet av de norske gradsstudentene i utlandet som betaler skolepenger, studerer i noen få land. Til sammen sto de fem topplandene Storbritannia, USA, Polen, Australia og Ungarn for 83 prosent av de totale skolepengeutgiftene i 2017/18. Det er også en konsentrasjon av norske studenter ved relativt få institusjoner. Nesten førti prosent av skolepengene går til de tretti mest populære institusjonene, hvorav de fleste ligger i de fem landene nevnt over.

Den årlige utbetalte skolepengesummen for gradsstudenter er på nesten halvannen milliard kroner, hvorav en tredjedel er stipend og resten lån. Den store summen viser betydningen av denne rettighetsbaserte ordningen i norsk politikk for internasjonalisering av høyere utdanning. Til sammenligning betaler vi drøyt 500 millioner kroner årlig (i 2017) for å delta i EUs utdanningsprogram Erasmus+, som er et sentralt strategisk virkemiddel for kvalitetsutvikling på alle utdanningsnivåer. Skolepengestøtten for høyere utdanning har lite strategisk effekt, men gir studentene stor valgfrihet når det gjelder land, institusjon og studieprogram.

¹ Alle beløpene for skolepenger i dette arbeidsnotatet er indeksjustert for inflasjon, til 2017-kroner. Det betyr at de er direkte sammenlignbare over tid.

2 Abstract

The amount funded by the Norwegian State Educational Loan Fund covering tuition fees paid by Norwegian degree students abroad, rose from NOK 658 million in 2008/09 to NOK 1419 million in 2017/18.² This growth represents an increase of 112 per cent, and is caused by three factors:

- An increase in outgoing degree students.
- The share who paid tuition fees increased.
- The average payment per student rose.

From 2004/05 the support schemes of the Norwegian State Educational Loan Fund were changed. The maximum limit per student per year were expanded, a smaller share was given as a scholarship and a larger share as a loan. From 2017/18 students could also apply for a "top loan" up to NOK 100 000 to cover especially high tuition fees. Because of these changes, the students carry a larger share of the costs of their degree studies abroad, than before.

At the same time, the possibilities to get state support for degree seeking studies abroad are better than ever before. More loans from the Norwegian State Educational Loan Fund may also have reduced the need to receive or borrow money from other sources, such as parents or private banks.

In terms of geography and discipline, there are two main categories of Norwegian degree students abroad paying tuition fees:

- Those studying in English-speaking countries (all disciplines)
- Those studying in Central European countries (medicine, odontology and veterinary medicine).

Most of the Norwegian degree students abroad paying tuition fees, study in only a few countries. The top five countries Great Britain, the USA, Poland, Australia and Hungary received 83 per cent of the total tuition fees paid in 2017/18. There is also a concentration of Norwegian students at relatively few institutions. Almost 40 per cent of the tuition fees are received by the 30 most popular institutions, most of them located in the countries mentioned above.

The annual sum funding tuition fees for Norwegian graduate students abroad is almost NOK 1.5 billion. Of this amount, about a third comes as scholarships and the rest as loans. This substantial sum shows the importance of this rights-based support scheme in Norwegian policy for internationalisation of higher education. In comparison, it costs Norway just over NOK 500 Million a year (in 2017) to participate in The EU education programme Erasmus+, a strategic program for quality enhancement at all education levels. The support for tuition fees in higher education has little such strategic effect, but gives the students great freedom of selection when it comes to country, institution and study program.

² All the amounts for tuition fees in this working paper have been index adjusted for inflation, to 2017 values. This means that they are directly comparable across time.

3 Mer penger til gradsutdanning i utlandet

Fra Norge drar en høyere andel studenter utenlands enn fra de fleste andre industrialiserte land. Det som særlig skiller oss ut, er den høye helgradsmobiliteten.³ Muliggjort blant annet av gode ordninger for studiestøtte velger mange norske studenter å gå i gang med en hel gradsutdanning i utlandet. De som reiser ut kan få skolepengestøtte, i tillegg til å kunne ta med seg basisstøtte på samme nivå som de som studerer her i landet. Det meste av skolepengestøtten gis som lån, men staten bærer en del av utgiftene gjennom stipendandelen og rentesubsidiering i studietiden.

3.1 Hva er en gradsstudent?

Denne rapporten omhandler utreisende gradsstudenter og deres skolepengebruk. «Gradsstudenter» er de som tar en hel grad i utlandet, eller de kan ta en frittstående årsenhet ved et utenlandsk lærested. De er altså ikke tilknyttet noen norsk utdanningsinstitusjon, men søker og forholder seg direkte til den utenlandske institusjonen de studerer ved.

«Delstudenter» og «utvekslingsstudenter» er de som får utenlandsopphold innpasset i en norsk grad. Det betyr at de er tilknyttet en norsk institusjon, også mens de er i utlandet. De fleste av disse er på et rent studieopphold, mens noen er ute på praksisopphold eller en kombinasjon av studie- og praksisopphold.⁴ Del- og utvekslingsstudenter reiser som regel til steder der de norske hjemmeinstitusjonene har en viss kontroll med vertsinstitusjon og med utbyttet av utenlandsoppholdet, gjennom etablert faglig samarbeid og/eller avtaler og godkjenningsordninger.

Noen del-/utvekslingsstudenter betaler skolepenger, hvis de velger å dra til en institusjon som krever det og det ikke finnes noen avtale om gratisplass med hjemmeinstitusjonen. Mange del-/utvekslingsstudenter som drar til Australia, betaler for eksempel skolepenger, selv om de drar gjennom en institusjonell avtale. Siden del-/utvekslingsstudenter faller inn under hjemmeinstitusjonenes «internasjonale paraply», omhandler denne rapporten kun gradsstudenter.

3.2 Støtte til skolepenger i land utenfor Norden

Støtten til skolepenger i land utenfor Norden er omtalt i Lånekassens forskrift fjerde del.⁵ Norske statsborgere (og noen andre med særskilt tilknytning til Norge) får støtte til utdanning som er godkjent av NOKUT «som likestilt med akkreditert norsk utdanning på bachelor- eller masternivå». Den omfatter i studieåret 2018/19 følgende ordninger og beløp:

³ Ifølge OECD Education at a Glance 2018, s. 230, hadde Norge 7 prosent av sine studenter i utlandet (tall for 2016). Bare Luxemburg, Slovakia, Island og Estland hadde en høyere andel, mens gjennomsnittet i OECD var på bare 2 prosent.

⁴ Lengden på oppholdet kan variere mellom fire uker (som er minimum for å få støtte fra Lånekassen) til omtrent et år.

⁵ [Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2018/19 kan leses her.](#)

- **Skolepengestøtte** med inntil 131 000 kroner per undervisningsår. Dette er fordelt slik for gradsstudenter: For bachelorstudenter og freshman-året gis en stipendandel på 50 prosent for de første 67 000 kronene, mens eventuell høyere støtte gis som lån. For masterstudenter gis en stipendandel på 70 prosent for de første 67 000 kroner, og resten er lån.
- **Tilleggsstipend** på 71 000 kroner kommer på toppen av skolepengestøtten. Det gis som rent stipend til studenter som har kommet inn på ett av de rundt 140 antatt beste universitetene i verden, dersom skolepengene er høyere enn 131 000 kroner. Listen beregnes av Diku og Lånekassen ut fra lærestedenes kombinerte plassering på Academic Ranking of World Universities (ARWU) og The Times Higher Education University Rankings.
- **Tilleggs lån** på inntil 102 000 kroner gis dersom skolepengene er høyere enn grunnstøtten på kr 131 000. For institusjonene på tilleggsstipendlisten gis tilleggs lånet dersom skolepengene er høyere enn grunnstøtten og tilleggsstipendet, som til sammen utgjør 202 000 kroner. Tilleggs lånet ble innført fra og med undervisningsåret 2017/18.

Disse ordningene blir indeks- og valutajustert årlig, slik at rammen for støtten skal være tilnærmet konstant over tid og uavhengig av valutasingninger. I tillegg til skolepengestøtten har de utreisende gradsstudentene rett til basisstøtte, på lik linje med de som studerer i Norge. De kan også få reisestipend. Det å kunne ta med seg basisstøtten utenlands er en rettighet som mangler i en del andre europeiske land.⁶

De samlede offentlige utgiftene til skolepenger øker, og det taler for å ha et blikk på hva pengene går til. Støtteordningene til skolepenger utenlands er rettighetsbaserte. De begrenses ikke av en øvre budsjettamme, men av studentenes tilknytning til Norge og av at utdanningen skal være en fulltidsutdanning og ha tilfredsstillende akkreditering der den tilbys⁷.

Det norske rettighetsbaserte systemet for utdanningsstøtte utfordres i en internasjonal kontekst der offentlige UH-institusjoner i mange land har fått kutt i bevilgningene, og derfor blitt mer avhengige av annen finansiering, eksempelvis økte skolepenger. Her handler det både om institusjoners økonomiske interesser og om nasjonale strategier for å øke verdiene fra innkommende studentmobilitet – en «eksport» av utdanningstjenester.⁸ Samtidig har markedsføring også fra kommersielle aktører ført til skjerpet konkurranse om betalende studenter. Internasjonal deltakelse på norske utdanningsmesser viser at norske studenter oppfattes som attraktive på grunn av de gode statlige støtteordningene de har tilgang til.

Møtet mellom en omfattende offentlig norsk studiestøtte og utenlandske offentlige og private markedsaktører kan gi et uoversiktlig bilde for studentene. I dette tilfellet er målgruppen for markedsføring i hovedsak ungdommer, hvorav mange kommer rett fra videregående skole eller er uten tidligere studieerfaring. Hvordan gjør disse kommende studentene sine valg, ut fra det de vet og får vite om muligheter som finnes? En NIFU-studie om norske studenter i utlandet viser at det for noen var relativt tilfeldig at de havnet utenlands og hvor. For noen var det viktig at søknadsprosessen var tilrettelagt av rekrutterere som arbeider for utenlandske læresteder.⁹ Utbetalingene til skolepenger, hvorav den største delen er lån som må tilbakebetales av studentene, bør jevnlig analyseres med tanke på hvilke land, hvilke studier og hvilke institusjoner de går til.

⁶ ACA (2014): Portable state grants and loans.

⁷ NOKUT verifiserer akkreditering.

⁸ Eksempelvis Storbritannia, slik det fremkommer av denne artikkelen: <https://www.universityworld-news.com/post.php?story=20190318201709793>.

⁹ NIFU (2017): Norske gradsstudenter i utlandet. Hvorfor reiser de ut, og hvor søker de informasjon? Arbeidsnotat 2017:1.

4 Gradsmobilitet og skolepenger

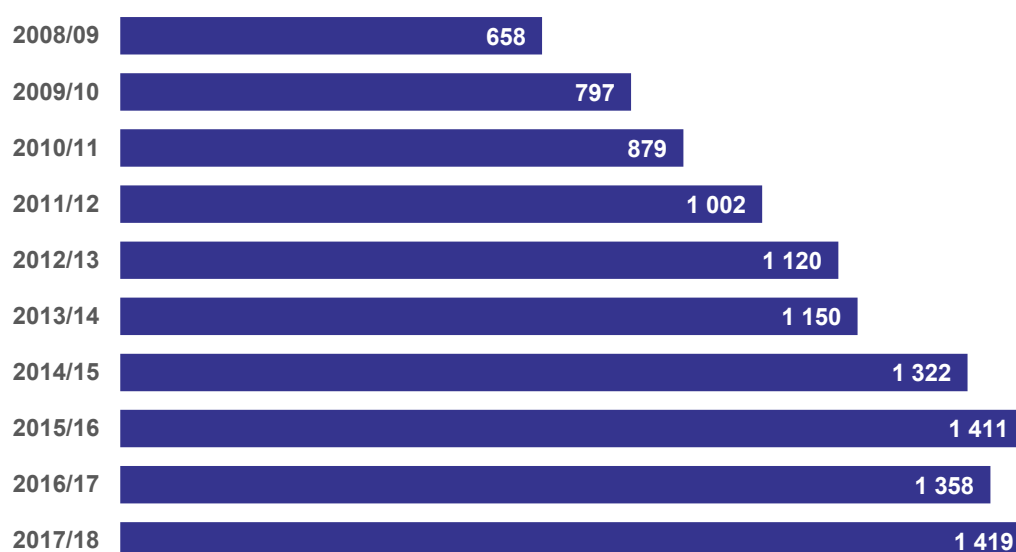
Dette kapitlet gir det overordnede bildet for de norske gradsstudentene som betaler skolepenger i utlandet. Det viser hvor mange som reiser ut, hvor de drar og hvor mye de betaler de i skolepenger. Det viser også hvor mye av utbetalingene som er stipend, altså som dekkes direkte av den norske staten, og hvor mye som er lån som studentene må betale tilbake.

4.1 Økning i skolepenger

Fra 2008/09 til 2017/18 gikk Lånekassens utbetalinger til skolepenger opp fra 670 til 1 419 millioner kroner per studieår (Figur 1). Det er en økning på 112 prosent. Det meste av veksten kom fram til 2015/16, før summen gikk litt ned og så opp igjen det siste året vi har tall for.

Antallet utreisende gradsstudenter som betalte skolepenger, steg i samme periode med bare 38 prosent. Summene er prisindeksjustert, noe som betyr at det reelt sett var en kraftig økning i utgifter per student. Den kraftige svekkelsen av kroneverdien etter sommeren 2014 bidro til det utgiftshoppet vi ser for de to påfølgende studieårene. Kronens reduserte verdi medførte også at flere utenlandsstudenter enn tidligere selv måtte dekke skolepenger utover Lånekassens støtteordninger. Etter at tilleggslånet på inntil 100 000 kroner ble innført fra høsten 2017, er færre avhengige av alternative måter å finansiere studiene på.

Figur 1: Skolepenger til gradsstudier, 2008/09–2017/18 (millioner kroner)

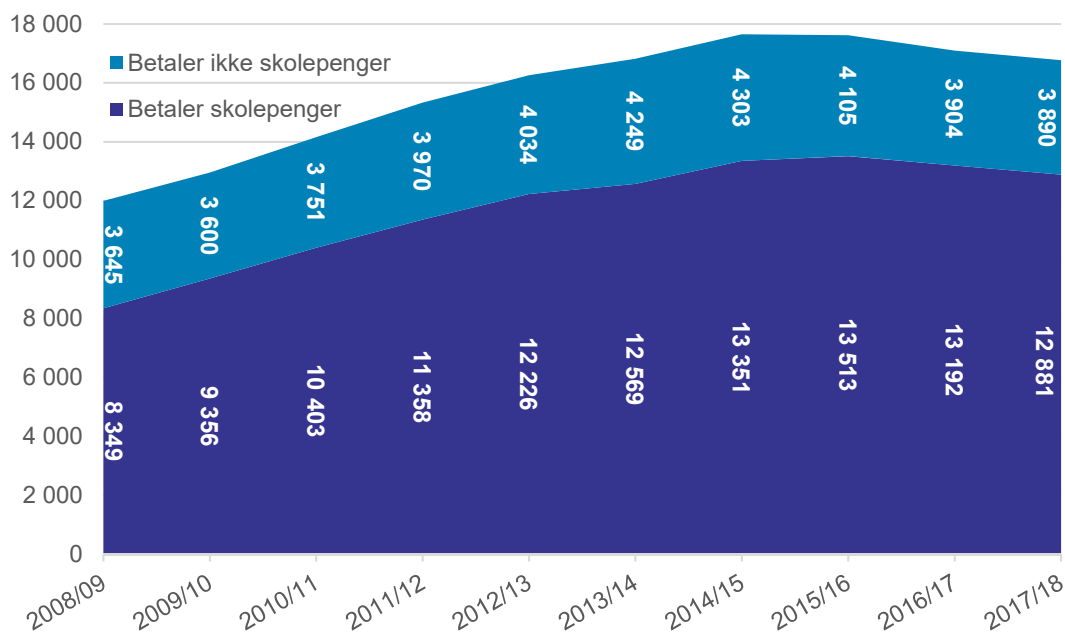

Kilde: Lånekassen. Indeksjusterte 2017-kroner.

4.2 Hvor mange av gradsstudentene betaler skolepenger?

Figur 2 viser at antall gradsstudenter som betaler skolepenger, økte fram til studieåret 2015/16 og gikk så litt ned de påfølgende to studieårene. Til tross for nedgangen var det 54 prosent flere studenter som betalte skolepenger i 2017/18, enn ti år tidligere. Antallet som ikke betaler skolepenger økte på sin side kun med 7 prosent i samme periode. Det betyr at andelen av de utreisende gradsstudentene som betaler skolepenger har gått opp i denne tiårsperioden, fra 70 til 77 prosent.

Figur 2: Gradsstudenter med og uten støtte til skolepenger, 2008/09–2017/18

Kilde: Lånekassen.

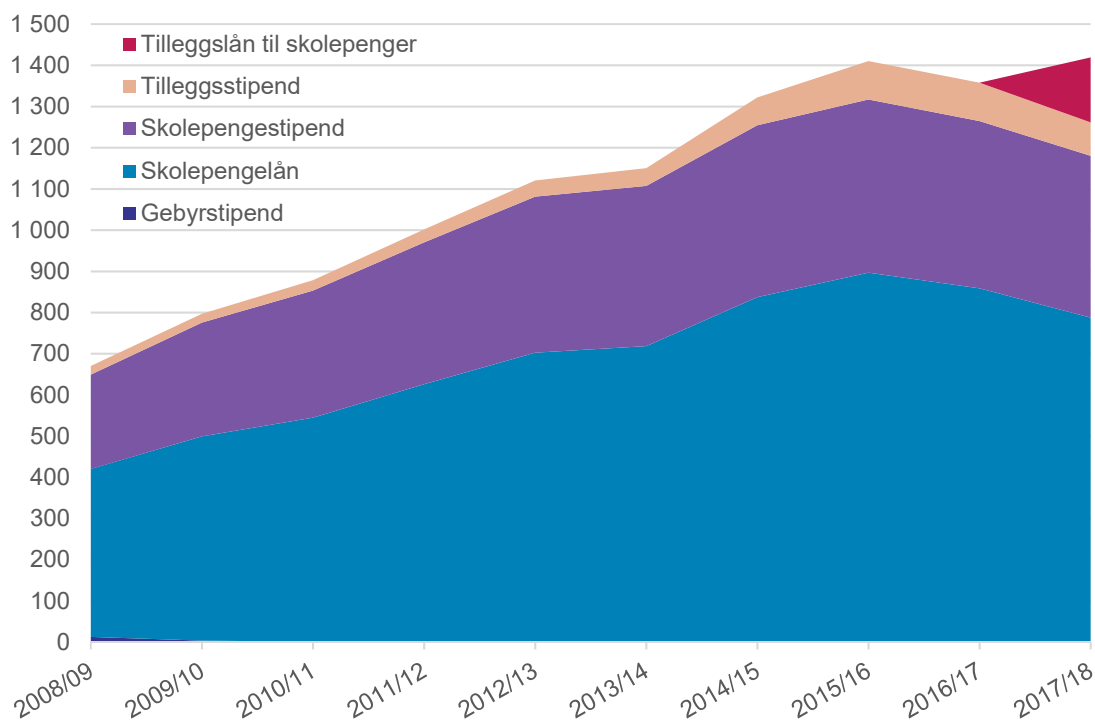
4.3 Lån og stipend

Figur 3 viser utbetalingene gjennom tiårsperioden fordelt på lån, stipend, tilleggslån, tilleggstipend og gebyrstipend¹⁰. Økningen kom hovedsakelig som lån, og studentenes gjeld har vokst mer enn statens utgifter til stipender, rentesubsidiering og manglende tilbakebetaling av lån. Mens utbetalingene til skolepengelån økte med 132 prosent i perioden, økte utbetalingene til stipend med 81 prosent.¹¹

¹⁰ Gebyrstipend er et skolepengestipend som studentene fikk før omleggingen av Lånekassens støtteordninger fra og med studieåret 2004/05. Stipendet ble gradvis faset ut, med siste utbetaling i 2010/11. Tilleggslån til skolepenger på inntil kr 100 000 ble innført fra og med høsten 2017.

¹¹ Vi har ikke regnet på kostnadene av rentesubsidiering og manglende tilbakebetaling av lån, men det utgjør sannsynligvis betydelig mindre enn differansen mellom 81 og 132 prosent.

Figur 3: Skolepenger til gradsstudier, 2008/09–2017/18 (millioner kroner)

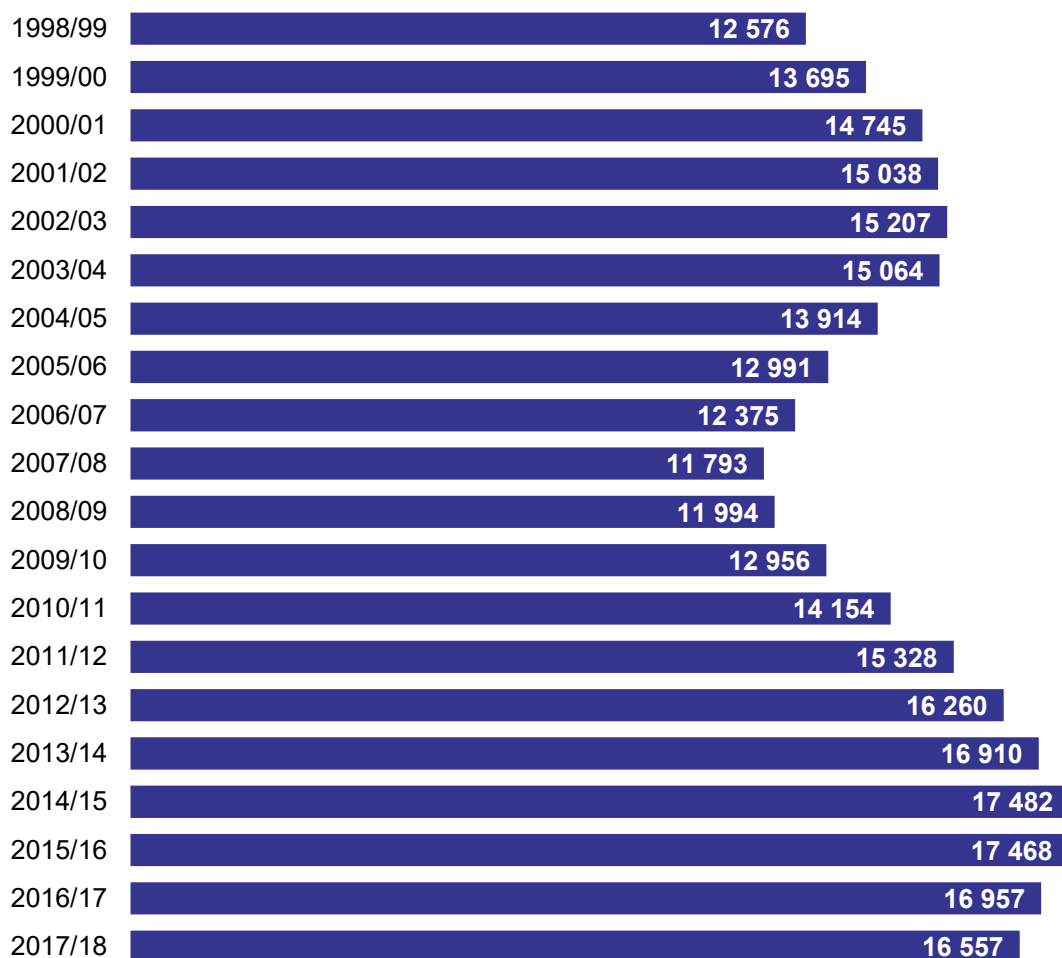
Kilde: Lånekassen. Indeksjusterte 2017-kroner. Gebyrstipendet ble gradvis faset ut, med siste utbetaling i 2010/11

4.4 Svingninger i antall studenter

Figur 4 viser at antallet norske studenter totalt som fikk lånekassestøtte for å ta en grad i utlandet, har gått litt opp og ned de siste 20 årene. Etter en topp i 2002/03 sank antallet til et bunnivå i 2007/08. Så steg det igjen til rekordåret 2014/15, før det de siste tre årene igjen har vært en markert nedgang. Til tross for denne nedgangen i senere tid er det likevel en økning fra ti år tilbake på 38 prosent. Som andel av den totale mengden norske studenter, var det imidlertid flere som reiste ut på gradsstudier tidlig på 2000-tallet enn i dag: 7,4 prosent i 2002/03, mot 6,1 prosent i 2017/18, bare litt høyere enn i bunnåret 2007/08 (5,8 prosent).¹²

¹² Andelene er anslått ved å dele antallet gradsstudenter på antallet registrerte studenter i høstsemesteret det studieåret (kilde: DBH). Antall utenlandske utvekslings- og gradsstudenter i Norge tilsvarer omtrent antallet utreisende gradsstudenter, slik at andelene beregnet på denne måten vil vise utviklingen – selv om de ikke er helt nøyaktige.

Figur 4: Utreisende norske gradsstudenter, 1997/98–2017/18

Kilde: Lånekassen. Figuren viser både de som fikk og de som ikke fikk støtte til skolepenger.

4.5 De viktigste studielandene

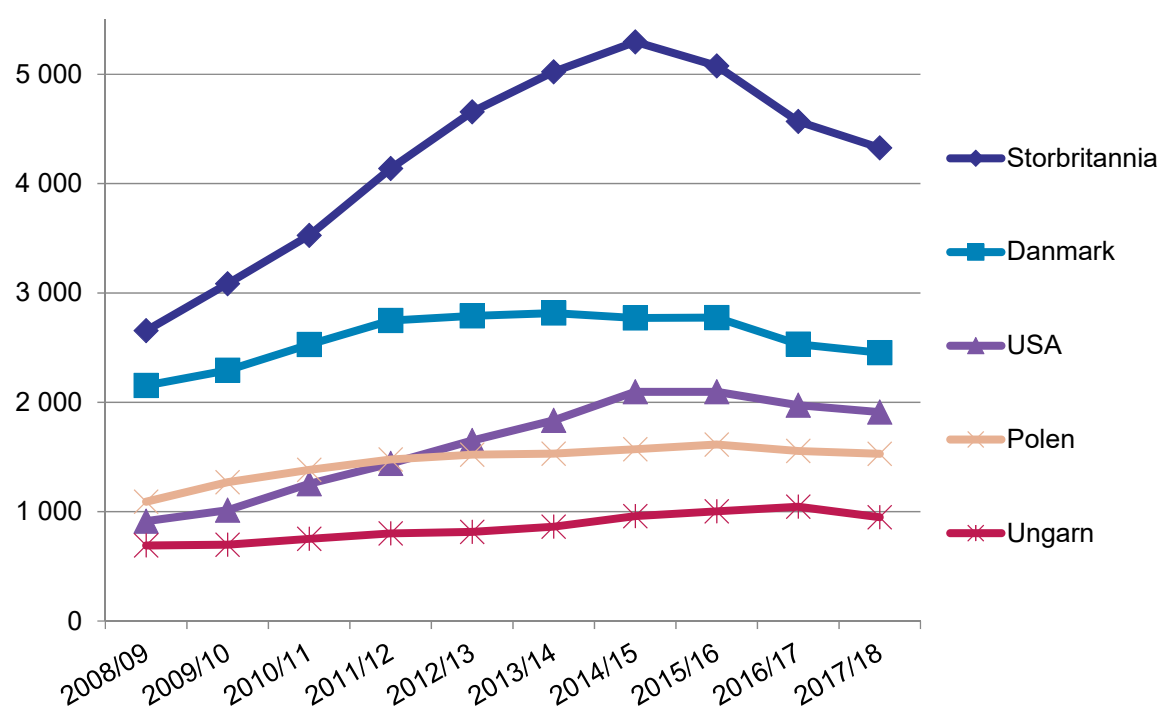
Hvordan har endringene i antall utreisende gradsstudenter slått ut med tanke på valg av studieland? Figur 5 viser at det inntil toppåret 2014/15 var en kraftig økning i antallet som dro til Storbritannia. I de tre påfølgende studieårene ble det imidlertid omtrent 1 000 færre norske gradsstudenter som studerte i Storbritannia. Det samme mønsteret bare mindre dramatisk ser vi for USA, som er det tredje mest populære studielandet blant norske gradsstudenter.

I Danmark, som mottar flest norske gradsstudenter etter Storbritannia, ser vi at det var en utflating allerede fra 2011/12, og også der en nedgang de siste par årene. Danmark skiller seg imidlertid radikalt fra de andre topplandene for studenter, ved at det bare er noen veldig få norske studenter som betaler skolepenger der. Det skyldes av de har samme gratis adgang

til offentlig dansk høyere utdanning som danske studenter, gjennom en nordisk avtale fra 1996. Skolepengestøtten som gis til å studere ved private danske institusjoner, tilsvarer støtten som gis til studenter på private institusjoner i Norge.¹³

De to siste landene på denne topp fem-lista for flest norske gradsstudenter er Polen og Ungarn. Der går de fleste på engelskspråklige medisinstudier som krever skolepenger.

Figur 5: De fem mest populære landene blant norske gradsstudenter, 2008/09–2017/18

Kilde: Lånekassen.

4.6 Landene på skolepengetoppen

De fem landene på utbetalingstoppen for skolepenger fremkommer av den neste figuren. Til sammen gikk 1 177 millioner av de totalt 1 419 millionene som totalt ble utbetalt til skolepenger i 2017/18, til disse fem landene. Det tilsvarer hele 83 prosent.

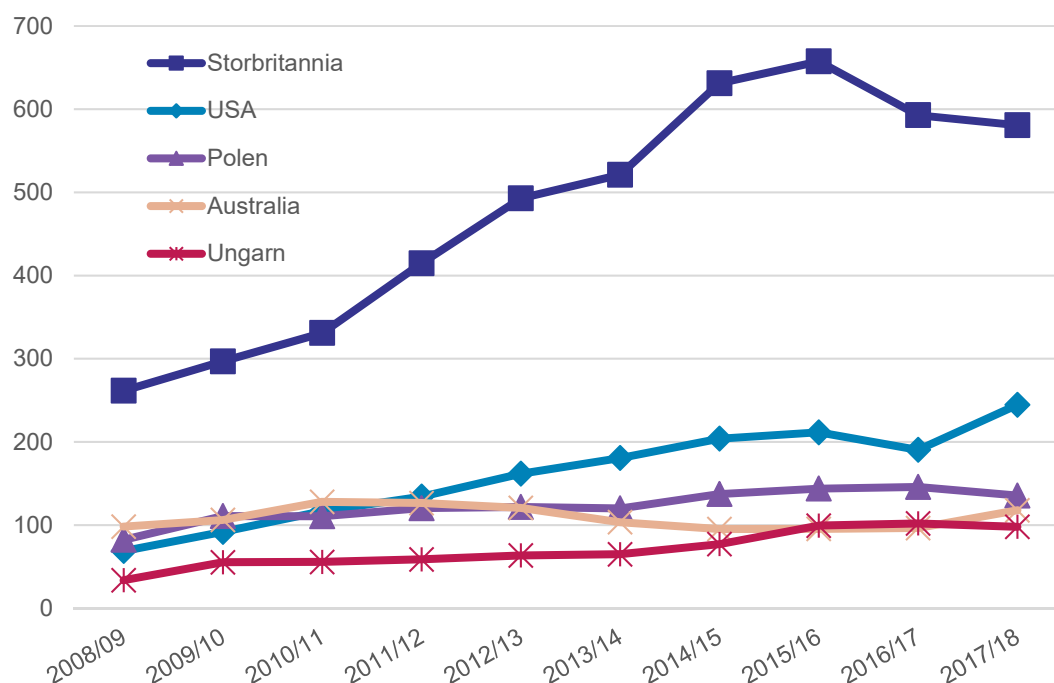
Storbritannia ligger til tross for nedgangen de siste to årene fortsatt suverent på topp. Både USA og Polen gikk i tiårsperioden forbi Australia, som nå er nede på fjerdeplass. Ungarn ligger på femteplass, og som for Polens del gjelder dette i hovedsak medisinstudenter som følger engelskspråklige studieopplegg.¹⁴

¹³ For studieåret 2018/19 er denne støtten på kr 64 000, hvorav alt gis som lån.

¹⁴ Det samme gjelder Slovakia, Tsjekkia og Latvia, som sammen med Spania og Canada er de fem neste landene på listen over land det ble utbetalt mest skolepenger til i 2017/18.

Innføringen av tilleggslån fra 2017/18 har ført til en betydelig økning i utbetalingene til USA og Australia. Det blir interessant å følge utviklingen videre når det gjelder denne endringen, som vil få konsekvenser for hvor mye gjeld en del av studentene ender opp med til slutt. Selv om gjelden til Lånekassen øker etter innføringen av tilleggslånet, er det ikke gitt at kostnaden for studentene har økt, eller økt like mye. Noen av dem kan tidligere ha ordnet finansiering på andre vis, for eksempel gjennom foreldre eller lån fra private banker.

Figur 6: Støtte til gradsstudier i de fem største mottakerlandene, 2008/09–2017/18 (mill. kr.)

Kilde: Lånekassen. Indeksjusterte 2017-kroner.

4.7 De utenlandske institusjonene som mottar mest skolepenger

I 2017/18 mottok altså kun fem land hele 83 prosent av skolepengene utbetalt fra Lånekassen. Men hva er bildet om vi ser på institusjonsnivå; hvilke institusjoner, på tvers av land, er det som mottar mest penger? Oversikten over de 30 mest-mottakende institusjonene (Tabell 1) domineres av de samme fem landene, med viktig unntak av USA. Storbritannia står med 16 institusjoner for over halvparten, Polen og Ungarn har 4 hver, Australia 2 og Slovakia, Tsjekkia og Latvia 1 hver. Til sammen mottar disse institusjonene 536 millioner kroner, fordelt på 4 368 betalende studenter.

USA er det landet som det utbetales nest mest skolepenger til, etter Storbritannia. At USA likevel ikke har en eneste institusjon inne på denne topp 30-listen, betyr at norske studenter i USA er spredt ut over et stort antall institusjoner.

Tabell 1: De 30 institusjonene som mottar mest skolepenger fra Lånekassen, 2017/18.

Institusjonsnavn	Land	Mill. kr.	Betalende studenter	Tusen kr. pr student
Jagiellonian University in Krakow	Polen	41,4	408	102
Semmelweis University of Medicine	Ungarn	40,5	277	146
University of Edinburgh	Storbritannia	32,2	175	184
Comenius University, Martin	Slovakia	31,4	377	83
Pécs University (inkl. Janus Pannonius University)	Ungarn	26,2	231	113
Kingston University	Storbritannia	22,3	173	129
Griffith University	Australia	20,6	167	124
Queen Mary (University of London)	Storbritannia	18,2	106	172
University of Roehampton	Storbritannia	18,1	150	121
Poznan University of Medical Sciences	Polen	18,1	152	119
University of Winchester	Storbritannia	17,4	152	114
King's College London (University of London)	Storbritannia	17,1	92	186
Heriot-Watt University, Edinburgh	Storbritannia	15,9	116	137
Riga Stradins University	Latvia	14,9	166	90
Pomeranian Medical University in Szczecin	Polen	14,6	171	85
Oxford Brookes University	Storbritannia	14,2	110	129
City University London (inkl. Cass Business School)	Storbritannia	13,5	77	176
AECC University College	Storbritannia	13,2	94	140
University of Manchester	Storbritannia	13,0	75	173
Middlesex University	Storbritannia	12,9	113	114
Imperial College London (Imperial College of Science, Technology and Medicine, London)	Storbritannia	12,6	51	246
University of New South Wales	Australia	12,4	70	177
Eötvös Lorand University	Ungarn	12,4	172	72
University of Veterinary Medicine, Budapest	Ungarn	12,1	150	80
LSE, London School of Economics and Political Science (University of London)	Storbritannia	12,1	56	215
Charles University (inkl. 3rd Faculty of Medicine)	Tsjekkia	12,0	118	101
University of St. Andrews	Storbritannia	11,8	65	181
University of Essex	Storbritannia	11,7	85	137
Falmouth University	Storbritannia	11,7	86	135
Medical University of Lublin	Polen	11,6	133	87
Totalt		536,0	4 368	136

Kilde: Lånekassen. Indeksjusterte 2017-kroner.

5 Storbritannia og USA

Storbritannia og USA er de to mest populære landene for de som betaler skolepenger, og det er lang tradisjon for at norske gradsstudenter reiser til disse angloamerikanske utdanningsgigantene. Britiske og amerikanske universiteter har godt renommé. De beste institusjonene der oppfattes som merkevarer, ligger høyt på globale rankinglister og mange institusjoner fra disse to landene er derfor inne på tilleggsstipendlisten.

I begge landene har hendelser i de siste årene påvirket rekrutteringen av internasjonale studenter.¹⁵ I Storbritannia har store og kontroversielle reformer av høyere utdanning, med omfattende kutt i overføringer til institusjonene, bidratt til å svekke britiske institusjoners finansielle basis. I de siste par årene har dessuten diskusjonene rundt Brexit skapt usikkerhet rundt kunnskapssamarbeid med Storbritannia. I USA har den sittende administrasjonen med sin mer restriktive visumpolitikk bidratt til at færre studenter kommer til landet. Likevel fortsetter britiske og amerikanske institusjoner å være blant de mest populære blant internasjonale studenter, også de norske.

5.1 Storbritannia

I 2018 mottok Storbritannia i overkant av en halv million utenlandsstudenter, hvorav de fleste, 92 prosent, var gradsstudenter. Mer enn én av fem fulltidsstudenter på campus i Storbritannia kommer fra utlandet, de fleste fra utenfor EU. Kineserne er den klart største gruppen¹⁶

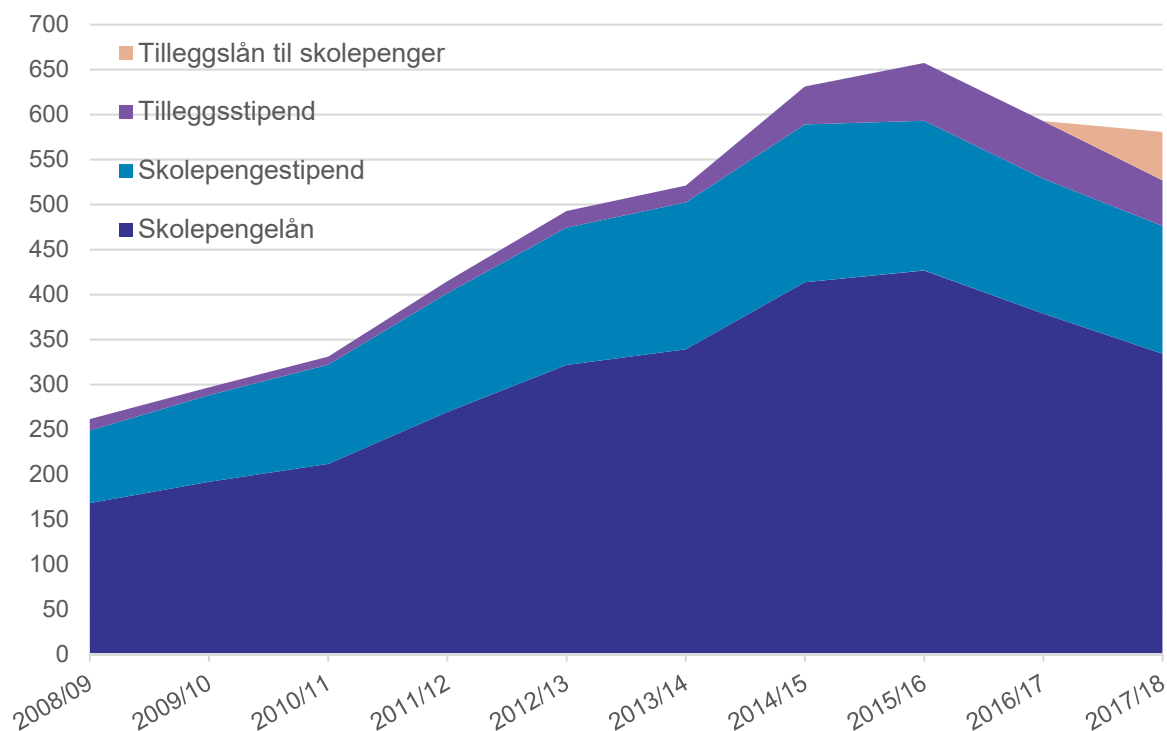
I 2017/18 utbetalte Lånekassen 581 millioner kroner i skolepengestøtte til norske gradsstudenter i Storbritannia, mer enn en dobling fra de 262 millionene utbetalt ti år tidligere. Antallet studenter økte ikke like mye prosentvis. Prisen for britisk høyere utdanning steg i perioden, både på grunn av prisøkninger i pund fra 2010 og på grunn av svekket kroneverdi fra 2014.

For de norske studentene som mottok støtte til skolepenger i 2017/18 var gjennomsnittlig utbetaling for ett års studium i Storbritannia 134 000 kroner, opp fra like under 100 000 ti år tidligere. Disse summene er justert for prisstigning, og er således direkte sammenlignbare.

¹⁵ Van Damme (2018): The Growth of International Student Mobility is Faltering.

¹⁶ Kilder: IIE: The Atlas project, <https://www.iie.org/en/Research-and-Insights/Project-Atlas/Explore-Data/United-Kingdom>.

Figur 7: Skolepenger til gradsstudier i Storbritannia, 2008/09–2017/18 (millioner kroner)

Kilde: Lånekassen. Indeksjusterte 2017-kroner.

5.2 USA

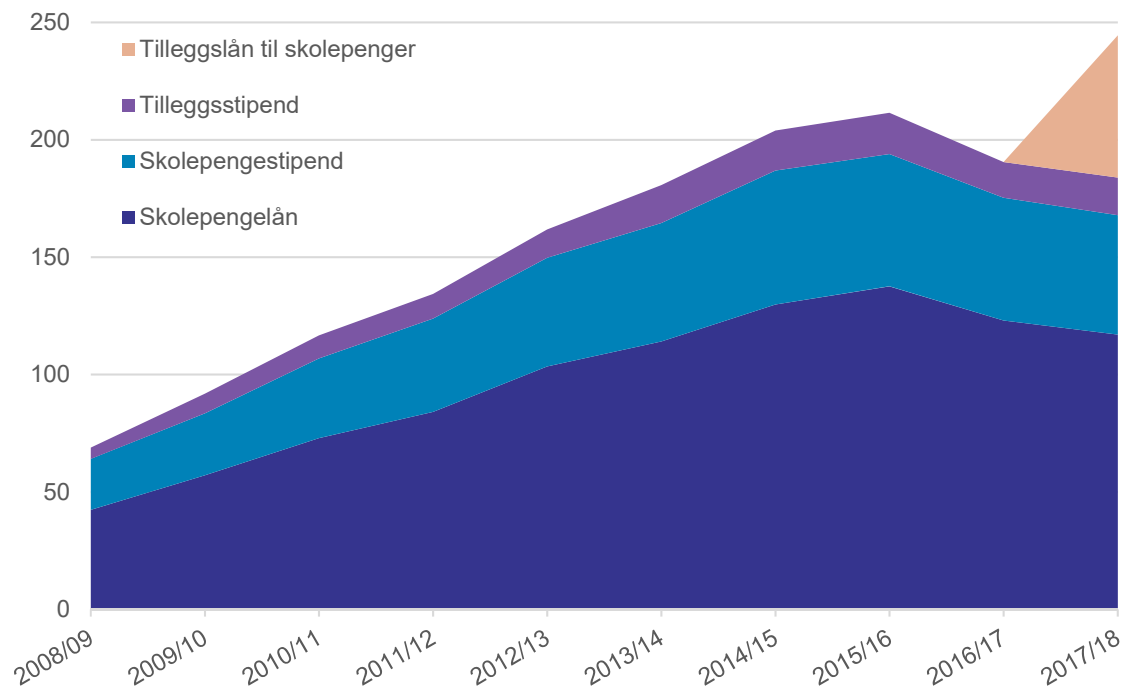
USA er verdens mest attraktive studieland. Amerikanske institusjoner toppe de globale rankinglistene over de beste universitetene, og forskningsmiljøene i landet har i lang tid rekruttert toppforskere fra hele verden. USA har den største andelen av verdens utenlandsstudenter; i 2016 nesten en million av omtrent fem millioner globalt sett.¹⁷

For norsk forskning og utdanning har kontakten med USA vært svært viktig. Norges strategier for økt samarbeid om høyere utdanning med Nord-Amerika (2008-2011 og 2012-2015) inneholdt blant annet konkrete måltall for studentmobilitet.

I 2017/18 utgjorde skolepengeutbetalingene fra Lånekassen til amerikanske institusjoner 245 millioner kroner. Det var en økning på hele 255 prosent fra ti år tidligere. I samme periode steg antall studenter med 109 prosent. I 2017/18 var gjennomsnittlig utbetaling for et års studium i USA 128 000 kroner; opp fra 75 000 kroner ti år tidligere.

¹⁷ Education at a Glance 2018 s. 221.

Figur 8: Skolepenger til gradsstudier i USA, 2008/09–2017/18 (millioner kroner)

Kilde: Lånekassen. Indeksjusterte 2017-kroner.

I Tabellvedlegg

Tabell 2: Skolepenger til gradsstudier 2008/09–2017/18 (millioner kroner)

Undervisningsår	Gebyr-stipend	Skolepenge-lån	Skolepenge-stipend	Tilleggs-stipend	Tilleggs-lån til skolepenger
2008/09	13	408	229	21	0
2009/10	4	496	276	21	0
2010/11	1	544	308	25	0
2011/12	0	626	344	31	0
2012/13	0	702	378	39	0
2013/14	0	718	389	43	0
2014/15	0	837	418	67	0
2015/16	0	897	420	93	0
2016/17	0	859	406	93	0
2017/18	0	788	393	81	158

Kilde: Lånekassen. Indeksjusterte 2017-kroner. Gebyrstipendet ble gradvis faset ut, med siste utbetaling i 2010/11. Tilleggs-lånet til skolepenger ble innført fra 2017/18.